

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrt leta Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 21, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Pri korenini

Kriza — beseda, ki jo izgovarja danes že prav vsak. Na krizo se sklicuje velekapitalist, ko trga delavcem plače in delavce meče na cesto. Na krizo se sklicuje država, ko zmanjšuje plače in črta proračunske postavke. Na krizo se izgovarja dolžnik, ker ne more ali tudi noče plačati dolgov. Kriza je beseda, ki odtehta resne in neresne argumente v dobro in slabo, kakor pač nanese.

Odkod kriza? Kje je kriza? Odgovorov vse polno. Ni zaupanja v banke in denarne zavode. Ni zaupanja v denar, ampak samo v realitete (blago). Države in narodi si med seboj ne zaupajo in se obdajajo s carinskimi in deviznimi obzidji. Denar ne kroži, kakor bi moral. Kriza je sedaj pač le radi gospodarskega zastoja, ki se bo že sama po sebi ublažila in prevrgla v ponoven procvit gospodarstva.

Vse to so lepe besede, tudi stavki, ki nekaj povedo, a povedo nekaj nebistvenega, nekaj postranskega. Jedru se izognejo. Sedanja kriza ni običajno v gospodarstvu se redno ponavljajoče padanje in dviganje, ni torej gospodarska kriza, ampak je kriza ustroja človeške družbe. Zato krize ne bo konec, dokler se celotni ustroj človeške družbe ne spremeni. Verjetno je, da se bo sedanje stanje nekoliko ublažilo. Nekaj podjetij bo začelo obratovati. Državne meje se bodo odprle za blago in denar. Vse to se bo poznalo malo. Ako bi bila sedanja kriza res le gospodarska kriza, bi to res pomagalo. A ker je sedanja kriza kriza strukture človeške družbe, bo dvig gospodarstva v najboljšem slučaju malenkosten, a zato takoj nato padec silnejši. Čim bolj globoko pogledamo v ustroj današnje družbe, bolj nam je to očito in jasno.

Današnja gospodarska kriza ni kriza vsled nezaupanja v denar in v denarne zavode, ampak je kriza med produkcijo in konzumom ali točneje: svetovna gospodarska kriza korenini v krizi privatne lastnine.

Kakor se morda slišijo te besede pretirane, so vendar resnične. Zakaj? Danes je enostransko razdeljena lastnina (kapital in produktivna sredstva). Zato je vsa gospodarska in kulturna moč v rokah malokaterih posameznikov. Zato je popolna socialna in gospodarska odvisnost, nesigurnost in nezadovoljnost 99 odstotkov vsega človeštva. Zato izrablja 1 odstotek mogočnih 99 odstotkov odvisnih.

Kdor torej hoče resnično in trajno odpraviti današnjo krizo, mora začeti urejevati meje in razmerje privatne lastnine vseh ne glede na narodnost in državno pripadnost. Kdor se bo pa tega lotil, bo začel in moral začeti z novo ureditvijo človeške družbe. Tukaj pa je samo ena pot: socializem.

Izdatki za brezposelnost

V Nemčiji so se skupni izdatki za brezposelne podpore, ki so znašali v letu 1928. 1151 milijonov RM, povišali v letu 1931. na 2973 milijonov.

V Angliji so v letu 1924. znašali stroški za pobijanje brezposelnosti 51.5 milijonov funt sterlingov. Vsled naraščajoče brezposelnosti pa se je ta znesek za leto 1932.-33. povišal na 120 milijonov funt sterlingov.

V Belgiji so se izdatki za brezposelne povišali od 32 milijonov frankov v letu 1930. na 365 milijonov frankov za leto 1931.

V Švici so stroški za podpiranje brezposelnih porastli od 2.6 milijona frankov v letu 1925. na 37.6 milijonov frankov v letu 1931.

V Italiji so znašali prispevki obveznega zavarovanja za brezposelnost za leto 1924. 33.8 milij. lir, kateri so se vsled naraščajoče brezposelnosti povišali za leto 1930. na 115.6 milij. lir.

Po cennitvi mednarodnega urada dela znaša letna izguba delavstva na zaslužku od 24 milijonov popolnoma brezposelnih delavcev v dvajsetih državah 84 milijard RM.

Iz teh števil se zrcali, kako strašna beda je zajela široke množice delovnega ljudstva.

Kako rešuje krizo kapitalizem

Blago uničujejo.

Nekaj dejstev o obupni organizaciji svetovnega gospodarstva.

V Kanadi so zažgali nad 2 milijona bušljev pšenice.

V Avstraliji so ubili in uničili 800.000 zdravih ovac.

V Meksiki so posebni oddelki vojske uničili velike zaloge banan.

V Braziliji so zopet vrgli več stotisoč vreč kave v morje.

V Bretaniji so vrgli ribiči po predobrem lovu nad 500.000 ulovljenih slanikov nazaj v morje.

Na Danskem so pobili 25.000 krav in kuhajo iz njih klej. Pri tem znaša izkupiček cele krave 30 danskih kron. Prej so jih uporabljali za klobase in izvažali v prekomorske kraje. Sedaj se baje to ne izplača.

Brezposelne podpirati — dobro delo, skromno živeti — lepo priporočilo, javna dela forsirati — hvalevredni nadomestek, delovni čas skrajšati — močna gesta. A vse to je le za nekaj časa, za en mesec, magari leto. In kaj potem?

Dokler bo ostalo vse pri starem rimskem pravu glede privatne lastnine, bo kriza strukture človeške družbe trajala dalje, dalje — do poloma.

Obratni zaupniki!

Skrbite za red in disciplino v obratih!

Le tedaj

Vam bo mogoče dobro in uspešno zagovarjati pred obratovodstvom poverjene težnje in zahteve zaposlenega delavstva!

Bilanca gospodarske krize

Statističen urad OUZD v Ljubljani je postal s svojimi izredno dobro sestavljenimi poročili važen gospodarski barometer. Pod gornjim naslovom smo prejeli članek, katerega v celoti vsled pomanjkanja prostora ne moremo priobčiti. Zato samo nekaj najbolj važnih ugotovitev.

Članstvo OUZD je od leta 1930. do konca leta 1932. padlo za 20.035 članov. Danes je pri OUZD zavarovanih še 77.653 članov. Članstvo je padlo za 20 odstotkov. Vsak peti delavec je popolnoma brezposeln, to brez onih, ki delajo s skrajšanim delovnim časom ali praznujejo po par dni v tednu. Radi te brezposelnosti smo izgubili v zadnjih dveh letih 12.000.000 delovnih dni. Zavarovano delavstvo je vsled tega izgubilo na zaslužku skoraj pol milijarde dinarjev.

Reducirajo se v pretežni večini moški. Na vsakih 5 moških pride šele 1 ženska redukcija. Vzrok — cenejša delovna moč.

Povprečna dnevna zavarovana plača, katera odgovarja približno faktičnemu dnevni zaslužku, je padla v zadnjih dveh letih pri moških za 1.78 Din v odstotkih 6.05%, ženska za 1.60 Din, v odstotkih 7.86%. Skupaj tedaj za 2.07 Din, v odstotkih 7.83%.

Izguba na bolniških prispevkih znaša pri OUZD v teku zadnjih dveh let okroglo 23.000.000 dinarjev. Prispevki za nezgodno zavarovanje pa so v istem razdobju padli za 6 in pol milijona dinarjev.

Iz tega se dovolj jasno zrcali vsa beda in revščina našega delavstva.

Nameščenci

Družabni večer. Strokovna zveza privatnih in trgovskih nameščencev Jugoslavije v Ljubljani priredi v soboto, dne 4. februarja 1933 ob 8 zvečer družabni večer v salonu gostilne gosp. Mencingerja Štefana, Šmartinska c. 10 (nasproti »Naceta«).

Za zabavo in smeh dobro poskrbljeno. Člane in prijatelje organizacije vabimo, da se prijateljskega večera sigurno udeležijo.

Vstopnine ni.

Pripravljali odbor.

in zahteve. Pa ne samo to, tobačno delavstvo je neštokrat tudi osebno trkalo na vladi in posameznih ministrstvih, kakor tudi na upravi državnih monopolov. Vse prizadevanje pa je do malega ostalo brez uspeha. Delavske težnje in zahteve nikjer niso našle pravega umevanja in ga tudi danes ne najdejo. Bili so časi, ko je bila dana možnost za pravično ureditev plač in starostne preskrbe tobačnega delavstva. Tedaj je bila uprava državnih monopolov gluha in brezbržna napram delavskim zahtevam. Mi vsi vemo, da je tiste čase vladala v državi politična gonja, zabeljena s korupcijo. Delavske težnje so jim bile premalenkostne, da bi se z njimi ukvarjali. Delavstvo je požiralo samo obljube in se tolažilo samo s potrpljenjem. Danes pa je uprava državnih monopolov pripravljena v marsičem ugoditi delavstvu.

Delavstvo se v takih slučajih najpreje med seboj prepira, kateri bo po novem pravilniku več dobil, končno pa se mora uveriti, da vsaka sprememba pravilnikov rodi le novo poslabšanje. Bati se je, da se bo tako zgodilo tudi s spremembo sedanjega pravilnika o kategorijah in plačilnem sistemu, če bo sploh do spremembe prišlo. Taka je resnica, pa naj jo postavimo na noge ali na glavo.

Če je tobačno delavstvo resnicoljubno in želi, da je točno informirano o stvareh, ki se tičejo njihovih interesov, potem naj vsak član in članica strokovne zveze tobačnega delavstva postane redni naročnik »Delavske Pravice«.

»Delavska Pravica« bo stalno prinašala težnje tobačnega delavstva in bo istočasno poročala, kaj se dela in kdo dela za tobačno delavstvo. »Delavska Pravica« bo razkrinkala demagogijo in laži ljudi, ki imajo interes na tem, da med delavstvom gojijo razkol in sovražstvo. Prav zato mora vsak član in članica Strokovne zveze tobačnega delavstva odselej dalje postati redni naročnik »Delavske Pravice«.

Nameščenci

Strokovna zveza privatnih in trgovskih nameščencev Jugoslavije (SZPTNJ) ima sedež v Ljubljani, svoje delovanje pa razteza na teritorij kraljevine Jugoslavije.

Namen organizacije je združiti vse privatne nameščence, ki so zaposleni na teritoriju društva, izvojevati jim pravične službene pogoje, jih strokovno in splošno izobraziti ter jim priboriti vse socialne pravice.

Vse organizacije, včlanjene v JSZ, opozarjamo, da je SZPTNJ edina nameščenska krščanska strokovna organizacija. Vsak nameščenec more biti le njen član. To povejte vsakemu nameščencu! Kdor

se hoče včlaniti, naj se obrne na naslov društva (Delavska zbornica, JSZ).

Samostojni smo

Pripadniki enega razreda smo. V tovarni sesajo stroji nam kri, iz naročja zemlje trgamo skrita bogastva, za plugom hodimo: žulji so znaki trdega dela ne zase, za druge. Isto breme nas teži in ista nevolja: borimo se za priznanje in oblast dela. Isti je naš cilj: gospodarski red dela, ne kapitala.

To spoznavamo, to hočemo! Za dosega tega cilja se moramo boriti na vseh poljih javnega udejstvovanja: v strokovni organizaciji, v kulturnem delu, v politiki. Nič več nočemo biti hrbet, na katerega bi lezli drugi, da si ustvarjajo postojanke prek nas in protinam. To je minilo. Dorasli smo in samostojni smo postali. Znebili smo se varuštva in nikdar več ga nočemo nazaj.

Vsi imamo isti cilj, ista je naša pot. Korakamo strnjeni, organizirani. Če bi to ne bili, bi lahko vsakdo vlekli na svojo stran. Nismo individualni, zato se znamo podrediti, ne človeku, ampak ideji, ki je ista v politiki, gospodarstvu in kulturi. Kdor bi morda trdil: v tej in tej stvari puščamo popolno osebno svobodo, ta ne bi bil naš in bi sejal samo nejasnost in neurejenost, ki je je sam poln.

Zavest samostojnosti je globoko ukoreninjena v vseh naših pripadnikih in prijateljih. Sami hočemo odločiti o sebi in naša beseda bo gromka in odkrita, brez kupčij in kompromisov zmeščanstvom in njegovo miselnostjo.

Enotni smo v vsem svojem udejstvovanju. Vsi hočemo isto, ker smo vsi pripadniki proletarskega razreda. Vodi nas ena volja, volja celote, ekstrature posameznikov odklanjamo.

Delavci in nameščenci! Ne lovimo se za

pikami. Obrnimo vsak novec na pravo stran in spletke ter lepe besede naj najdejo gluha ušesa. Ni vsak prerok, kdor nam kaj govori, posebno, če naj besede služijo uveljavljenju lastne osebe. Izogibajmo se volkov v ovčjih kožuhih!

Delavci in nameščenci! Krepimo in širimo svojo strokovno in kulturno organizacijo in svoj neodvisen tisk (Del. Pravica, Beseda, Mladi plamen, Krekova knjižnica). Organizacija je naša vodnica v vseh vprašanih življenja. Zato moramo ohraniti svojo neodvisnost napram vsem, ki zastopajo drugačne interese. Ostati hočemo svobodni, kajti le v svobodi smo silni.

Kje so vzroki

»Trgovski list« ima tole zanimivo ugotovitev nekega trgovca manufakturnista: Primerjajoč predvojne cene pavolnatega blaga, katerega se največ konsumira, konstatiram, da je danes manufakturno blago v primerj z življenjskimi potrebščinami za 50% dražje ali konkretno: en meter dvojnega tiska Enderlin ista kvaliteta kot predvojno, stane danes 16 Din, pred vojno 68 vinarjev. Torej 23krat dražje kot pred vojno. Ali izdelki jugoslovanske tovarne srednje vrste blago naturalno ali šifon stane danes 12 Din, pred vojno 56 vinarjev; torej 22kratno predvojno ceno.

Pred kratkim pa je nekdo od gospodarstvenikov trdil, da je članek, objavljen v »Delavski Pravici«: »Kupna moč delavskih plač pada«, navadna demagogija.

Delavska mladina

Laze. V nedeljo, 22. jan. smo ustanovili tudi pri nas Borce. Dosedaj nas je 12 — jedro nove čete, ki hoče še druge pridobiti. Živi borba!

Krekova družina Sv. Miklavž pri Ormožu, ki je svoj čas lepo delovala in je iz raznih vzrokov nekaj let sem svoje delovanje opustila, se ponovno poživila. 29. januarja je bil sestanek in je pristopilo 11 članov, sami fantje. Določili so se že člani bodočega odbora. Občni zbor se bo vršil dne 26. februarja. Pristopivši člani pridobivajte med tem novih, da bo naša družina zopet to, kar je že bila.

NAROČI BESEDO

Upton Sinclair:

DOLARJI

roman

(Naslov v izvirniku: Mountain City)

Jed si je neprestano držal knjigo pred očmi, a mu ni ušla niti beseda, niti senčica tega pogovora. Videl je, da njega sploh ni v sobi in ta misel ga je žgala kakor žveplena kislina. Nekega dne pa bo že prišel tako daleč, da bo tej strokovni dami vcepil v glavo, da ima tudi on dušo! Ta dogodek je bil še skrit za tenčicami bodočnosti, a v dobrih štirih mesecih bo morala miss Emily za svoje ošabno kimanje napram Jedu Ruserju plačati lepo vsotico denarja — ki je v državnih zapisih Združenih držav označena s 73.482 dolarji in 76 centi!

V.

Ali je imela mrs. Jane Macyjeva, žena zemljiškega in zavarovalnega podjetja, vohuna v očetni hiši, ki ji je poročal o napredku boja? Jed tega ni vedel, pač pa je postal pozoren, ko je prihodnji dan prišla mrs. Jane in je bila, kakor se je zdelo, poučena prav o vsem. Mrs. Jane je imela plave lase in svetlo polt, bila je mlajša kakor njena sestra, a v nastopu prav nič manj odločna. Da jo je sram, da bi očeta nadlegovala z rodbinskimi prepiri, hotela ga je samo zagotoviti, da je »Wally« v poslovnih stvareh zgolj posebna poštenost in njiju obeh da je sama hvaležnost. Seveda je papa hotel pomagati svojim otrokom, da so si opomogli, in če so nekateri izmed njih bistrejši kakor drugi, prav zadržno niso tega krivi »bistri«. Jed se je za svojo knjigo smeh-

ljal, ker je opazil, da zna »bistra« mlajša hči udarce prav dobro odbijati in usta na široko odpirati.

Mr. Jane se je živahno in vneto udejstvovala pri škofovski cerkvi sv. Mihaela. Njena skrb za očeta in ljubezen do njega, sta se javljali v vztrajnem naporu, da bi ga pripravila do tega, da bi nehal brati brezbožne knjige, ki so polnile njegove police. Mrs. Jane očitno ni vedela, kako naj bi začela; hotela je očeta poučiti, da leži v smrtni senci in da je njegova neumrljiva duša v nevarnosti. A zdelo se je, da so se v škofovskem zavodu sporazumeli, da se smejo stvari, kakor na primer senca smrti in neumrljiva duša omeniti samo v cerkvi. Jedu je bilo to težko razumeti, med prebivalci goveje in pesne pokrajine ni nihče poznal takih predpisov in ozirov. V Bannerju in v Zionu bi sobo bolnega mra. Warrenerja oblegala četa pobožnih gorečnikov, ki bi se metali na kolena, solze bi jim oblivale lica in bi ogroženi duši slikali grozo ognjenega brezna, v katero se bo zdaj zdaj pogreznila.

Warrener je namige svoje hčere nežno sunil v stran in čez nekaj časa je mlada, plavalasa dama začela govoriti o tistih potezah cerkvenega življenja, o katerih sme vernik škofovske cerkve neovirano besedičiti. Ona in mož sta vendar zasnovala novo cerkev v četrti vil in že trikrat pristopila na pomoč z denarjem, da bi jo vzdržala, zdaj se pa novi župnik brani, da bi upošteval njun okus pri oltarjih prtih in njune zamisli glede sveč ter drugih elegantno-obrednih potrebščin sploh. Da se širi ogabna govornica, da je rekel neki članici posestrimstva, da ne potrebuje nikakega »lajičnega papeža« v svoji cerkvi — in če se bo to izkazalo za resnično, se bo mrs. Jane takoj vrnila k cerkvi svetega Štefana.

¹ Škofovska cerkev — protestantska ločina, ki ima škofo.

Vajeniški kofiček

Druga zelo važna uredba glede vajeniškega vprašanja, ki je bila predložena pristojnim ministrstvom je uredba o številu vajencev napram pomočnikom. Predlog te uredbe se glasi:

§ 1. Na osnovi § 257. obrtnega zakona od 5. 11. 1931. v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodnega zdravlja, po zaslišanju trgovskih, industrijskih in delavskih zbornic se predpisuje naslednja uredba o številu vajencev napram številu zaposlenih pomočnikov.

§ 2. V obrti in trgovskih delavnicah, kjer je delodajalec tudi sam zaposlen in ima dva pomočnika, vsake največ en vajenec.

Na vsake povprečno 3 zaposlene pomočnike more imeti delodajalec še po enega vajenca. V industrijskih obratih se more na vsakih redno 5 zaposlenih kvalificiranih delavcev zaposliti po en vajenec, toda največ do 50.

Po gornjih odstavkih bo izdajala dovoljenja in prepovedi imeti vajence pristojna Inspekcija dela.

§ 3. Ako se na zahtevo zbornice prisilnega združenja delavske strokovne organizacije ali delavske zbornice po obrtni inštanci prve stopnje ugotovi za posamezno podjetja, da presega število vajencev dovoljenih po čl. 2. te uredbe, mora obrtna oblast to prepovedati. Podjetje ne sme imeti več vajencev vse dotlej, dokler ne prinese dokaza za eno leto nazaj, ki bo odgovarjalo številu vajencev napram pomočnikom na § 2. te uredbe.

Da se ugotovi povprečno število pomočnikov in vajencev, mora bolniško zavarovanje predložiti obrtni oblasti podatke o številu zaposlenih pomočnikov in vajencev in sicer štirikrat na leto v za to določenem času.

§ 4. Podjetja, katera imajo večje število vajencev nego pomočnikov, kakor je to po tej uredbi predpisano, obdržijo vse vajence tudi v nadalje.

§ 5. Ta uredba dobi moč z dnem objave v »Službenih novinah«.

Delavska kultura

»Beseda«¹

o sodobnih vprašanjih 1. štev. II. letnika je izšla že pred novim letom. Tudi tokrat prinaša važne in pomembne članke: Javornik o R é s u m é 1932, kjer razpravlja o uspešnosti slovenskega ustvarjanja v preteklem letu. Prihaja do zaključka, da je bilo to leto zlasti v gospodarskem in socialnem pogledu eno najbolj brezpeldnih. Jeršič govori v »Mladina, politika, političnikatolicizem« o odnosu mlade generacije do politike sploh, posebej pa še o odnosu mladine, ki je izšla iz katoliških društev, do tako zvane »katoliške« politike in katoliških političnih strank. Brilej piše o »Krščanstvu in marksizmu« in podaja razmerja v čisto novi luči. Dr. Jože Pokorn temeljito pretresa vprašanje »razdolžitve kmetov« in pokaže, kako usodno je zgrešena vsa današnja kmetijska politika in sploh ves družabni in gospodarski stroj ter končno ugotavlja, da je kmet prav tako proletarec kot delavec ali nameščeneec. Lep odlomek »Slava« je prevedel Javornik iz Papinijevega »Goga«, V. P. pa nadaljuje s »Propadanje svetovnega kapitalizma«. V Pregledu je poročilo o težki industriji v Rusiji in o carinskem obzidju, s katerim se je obdal britanski imperij. — »Besedo« naročite pri upravi, Miklošičeva cesta 22, Ljubljana.

»Mladi plamen«

Točno za 1. februar je izšla druga številka našega mladinskega glasila. To pot ima sledečo vsebino: Za enotnost pokreta. Jasni računi. Svo proletarska mladina. Upravitelj stroja (zgodbica iz tovarne). Razorožitvena konferenca na delu (duhovita zbadljiva slika). Kmetijska mladina. Razgovor o našem kmetu (Podjavoršek

¹ Zaradi pomanjkanja prostora se je objava o prvi številki letošnje »Besede« zakasnila, kar naj nam naročniki blagohotno oprostite.

obdeluje v tem članku versko plat našega kmeta). Brezposelna (pesem). Pokret in organizacija (Pod tem zaglavjem so objavljeni članki: Naša dramatika. Debata. Tempo in Poročila). Iz izkušnje — za uporabo (Senčno gledališče in čarobna očala). Joža Langus nadaljuje svoj pouk govorništvu. Pod »Razno« pa je zbranega precej zanimivega drobiža.

Priloga za otroke »Mladi proletarec« pa ima sledečo vsebino: Na lokomotivi (zelo zanimiv in poučen razgovor na lokomotivi). Orehi in lešniki (igre, uganke itd.). Pisma. Tihi pomenek.

List stane le 24 Din na leto in se naroča pri upravi, Ljubljana, Delavska zbornica. Pišite po obe številki na ogled!

To in ono

Prevalje. V Prevaljah je brezposelnih preko 180 delavcev in sicer: lesnih ind. obratov in gozdnih delavcev do 90, rudarjev do 70, zidarjev in pomožnih delavcev preko 20.

Podjetje parne žage »Korotan« je popolnoma prenehalo z obratovanjem in je s tem povečan kader brezposelnih za 40 delavcev in delavk. Tudi v tovarni lepenke se je poslalo nekaj delavcev in delavk na dopust, ker primanjkuje vode za obratni pogon.

Podporna akcija za brezposelne in uboge se sicer izvaja tudi pri nas že od božičnih praznikov dalje. Z zbranimi prispevki delavcev, podjetij in s prostovoljnimi prispevki občanov se daje brezposelnim in ubogim enkratno mesečno podporo v živilih. Seveda je to dobro, da se s tem vsaj za nekaj dni lažje prebijejo bedneži, ali vendar, ker ni dobiti izdatne pomoči, vlada med brezposelnimi skrajna beda.

Trbovlje. Naraščamo. V l. 1932 je bilo krstov 393, umrlo pa jih je 198, poročilo pa 102 parov. Več se jih je tedaj rodilo nego umrlo 195. Se bo delavcev, samo dela ne bodo imeli.

Polhovgradec. Pri nas ni lačnih... 22. t. m. je imel v občinski hiši g. Kafol, glavni tajnik Kmetijske družbe, predavanje o sadjarstvu in drugih za današnje čase važnih gospodarskih zadevah. G. predavatelj je močno poudarjal, da je sedaj v drugih državah mnogo slabše za živeti kot v Jugoslaviji. Vse to naj bi že bilo tako ali drugače, če bi se isti gospod ne predrznil trditi, da v naši državi do danes še prav nobeden ni bil lačen. Mnenja smo, da g. Kafol res ne ve, da je tudi pri nas na tisoče lačnih. Ker ta gospod ni lačen in se za lačne ne zanima, naj v bodoče o njih ne govori, ker jih — »ni«.

V. Eržen:

Iz hrastniške kronike

(Nadaljevanje.)

Opisana industrijska podjetja so v lasti tujcev ter so bila v času, ko je Slovenec roboval in se boril za svoje narodne pravice, najmočnejša opora Nemcem. Odgovorna mesta v podjetjih so prvenstveno zasedali Nemci, dočim so bili Slovenci brezpravna raja, zaposleni pri najslabših delih. Narodnosni boji so se pri nas bili z vso silo. Nemci so imeli seveda premoč, saj jim je služil ves takratni državni aparat. Ustanovili so več društev, med katerimi je imel vodilno vlogo seveda »Schulverein«, ki je pozidal leta 1907 nemško šolo z namenom, odtujiti čimprej slovenske otroke materinemu jeziku in jih pripraviti za odpadnike. Spričo vedno hujšega pritiska Nemcev tudi Slovenci niso mogli ostati ravnodušni. Zavest skupne nevarnosti jih je združila. Ustanovili so si društva, kakor »Prostovoljno gasilno društvo« (leta 1887), ki je najstarejše v Hrastniku, dalje »Narodno čitalnico«, podružnico »sv. Cirila in Metoda«, »Narodno podporno društvo« in leta 1908 »Sokola«. Svoja zborovanja in prireditve so prirejali v Roševi gostilni. Ferdo Roš je bil

Razno

Zlata protetika v zobnem ambulatoriju OUZD v Ljubljani.

Urad sporoča članstvu, da se je za dela v zlato v zobnem ambulatoriju v Ljubljani spremenil ordinacijski čas, in sicer traja ordinacija odslej od 12 do 14. Čene so ostale iste kljub podražitvi zlata. Zlate krone se izdelujejo po 200 Din. Pravico posluževati se zobnih dajatev pri Okrožnem uradu imajo vsi člani in njihovi svojci.

PORAZDELITEV ZAVAROVANEGA DELAVSTVA

Zagrebska revija »Indekse« je objavila zanimivo statistiko SUZOR-a, v kateri ugotavlja, da je bilo v letu 1930 od 631.181 zavarovanih delavcev: pravih tov. delavcev 42.7%, sezonskih lesnih delavcev 5.8%, stavbnih 4.4%, kmetijskega delavstva, ki je samo začasno zaposleno 21.1%, hišnih delavcev (služkinj, kuharic itd.) 7.4%, uradnikov 6.3%, vajencev pa 21.3%. Iz tega se vidi, da tvorijo vajenci zelo velik odstotek zavarovanih članov. Procent vajencev je tedaj napram obrtnemu delavstvu absolutno previsok.

KOLIKO SE POPIJE V LJUBLJANI?

V letu 1932. se je popilo v Ljubljani vina, piva, žganja, ruma in raznih likerjev 4,677.755 litrov. Za vso to ogromno količino alkohola so Ljubljanci izdali 55,345.636 Din.

Vsak, kdor nam pridobi
tri nove naročnike
za »Del. Pravico«,
dobi za nagrado lepo broširano knjigo
»Žena z zaprtimi očmi«!

Zajtrkovalnica, vinarna nudi razna dobra štajerska in dalmatinska vina. Delikatose vse vrste. Špecerijsko blago najbolje v zalogi in v lastni pražarni vedno sveže pražena kava, na željo tudi mleto, dobite najceneje samo pri

F. R. Kovačič

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 32

ugleden veleposestnik, deželni poslanec in dolgoletni župan trboveljske občine. V njegovi hiši so se dobili prvi slovenski časopisi in knjige. Znana rodoljubkinja je bila Ana Dimnikova, rojena Pintar. S svojo navdušenostjo in delavnostjo za narodno prebujenje, ki sta bili za tiste čase izredni, si je pridobila častni pridevek »Slovenska mati«. Umrla je 27. januarja 1921 v starosti 69 let ter počiva na trboveljskem pokopališču.

Razmere v narodnem pogledu so bile pred, zlasti pa med svetovno vojno naravnost obupne. Slednjič pa je vendar nastopil težko pričakovani dan narodnega osvobojenja leta 1918. Slovenci so se za vse krivice in trpljenje Nemcem osvetili. V noči od 31. oktobra na 1. novembra je bil Hrastnik priča prevrata, ko je moralo nekaj Nemcev pobegniti. Orožnika Kurascha, ki je vršil usodno noč varnostno službo, je besneča druhal ubila.

Šolstvo se je pričelo v Hrastniku v času od leta 1856—1860. Prva javna šola je bila enorazredna; šele leta 1906 se je otvorila petrazredna deška in deklinška šola. Začetkoma se je vršil pouk v rudniški restavraciji, pozneje v poslopju, ki je stalo nekoliko zadaj za sedanjo deško šolo in se je moralo pred desetimi leti radi plazov podreti. (Dalje.)